

EXCURSIE

naar de „Hondskerk” (Munstergeleen)
en Watersleijde (Sittard),
op Zaterdag 16 Juli e.k.

Deze excursie vindt plaats op verzoek van vele leden.

Klokslag 2 uur vertrek aan 't station te Maastricht per speciale autobus.

De rit gaat over Beek—Sittard tot Winterraak. Vandaar te voet naar de „Hondskerk” ter bezichtiging vooral der plioceene kleilagen met plantenafdrukken. (Afstand $\pm$ een half uur).

Vervolgens wordt een bezoek gebracht aan het Zoölogisch Museum en den botanischen tuin — (wilde planten) — van het klooster te Watersleijde. Aankomst aldaar om 5 uur. Per autobus terugtocht.

Wie zich voor deelname aan deze excursie nog niet hebben opgegeven, worden verzocht zulks spoedig te doen aan 't adres van den Heere Waage, Secretaris of Rector Cremers, Voorzitter van het N. H. G. te Maastricht. Geïntroduceerden mogen er ook aan deelnemen.

VERZOEK.

1. Ons medelid, de heer J. C. Rijk, Heugemerweg 5, Maastricht, houdt zich nog steeds aanbevolen voor toezending van rupsen, poppen of levende vlinders van *Arctia caja* (bruine beer).

Portokosten worden gaarne vergoed.

2. Onze lezers vinden in dit nummer een bijdrage van den heer C. Blankevoort, Hoofd-ingenieur der mijnen, met lijsten van de onderaardsche steengroeven, z.g. „mergelgrotten” van Zuid-Limburg. De juiste ligging is op twee kaarten door cijfers (1—74) aangegeven. Mocht iemand de eene of andere overdekte steengroeve in Zuid-Limburg kennen, die niet in deze lijsten en kaarten voorkomen, dan houdt de heer C. Blankevoort zich voor eventueele mededeeling ten zeerste aanbevolen. Adres: Staatstoezicht op de Mijnen, St. Servaasklooster, Maastricht.

NIEUW LID.

Mej. J. W. Scholten, Heerder Groenweg 28, Maastricht.

VERSLAG

DER MAANDELIJSCHES VERGADERING
OP 1 JUNI L.L.

Aanwezig de heeren: Jos. Cremers, F. van Rummelen, P. C. L. v. d. Linden, C. Blanke-

voort, J. Hautvast, L. Gregoire, Br. Bernardus, H. Jongen, J. L. Dormans, Edm. Nyst, Th. Dorren, Dr. J. Beckers, A. Hollman, J. Maessen, J. C. Rijk, N. v. d. Gugte, H. Korting, L. A. F. Keuller, Joh. Th. v. d. Zwaan, M. Mommers, Aug. Kengen, H. Schmitz S. J., H. Bouchoms, P. J. J. Vroom, H. Goffin, F. Kurris, G. H. Waage.

Na opening door den Voorzitter toont de heer Keuller eenige pseudo-edelgesteenten. Een prachtig stuk glashelder kwarts, een stuk rosekwarts, aquamarin en amethyst komen achtereenvolgens uit de zakken van den heer Keuller te voorschijn, evenals een mooi stuk gneis. Al deze stukken circuleeren onder de aanwezigen en, als enkelen meenen dat 't stuk heldere kwarts gewoon glas is, toont de heer v. Rummelen door 't krassen er mee op een stuk glas, dat 't wel degelijk kwarts is.

De heer Rijk vertoont een takje van *Asperula odorata*, door hem 29 Mei gevonden op Wolfshagen bij Vaals. Deze vindplaats is bekend uit de opgaven van de Wever.

Verder toont hij een plant van *Veronica Teucrium* L., die door hem oorspronkelijk was gedetermineerd als *V. prostrata*. Dr. de Wever te Nuth, aan wien door Rector Cremers een exemplaar werd opgezonden, schrijft over deze vondst:

„'t Is *V. Teucrium* L. in haar typischen „vorm minor Schrad. met aan den voet „liggende stengels en ovale bladeren met afgeronden voet en korten top. Hiervan bevin „den zich exemplaren in het herbarium van „Dumoulin van uit de vestingwerken te Maas „tricht. In 1893 heeft ze Hoevenaars daar nog „terug gevonden.

„De *V. prostrata* is een critieke soort. „De plant, die Linnaeus zoo noemde, ver „schilt sterk van *V. teucrium* en wordt „hier alleen soms gekweekt. In N.-Nederland „groeit ze aan den IJssel.

„*V. prostrata* van Villars is een smalbla „derige vorm van *Teucrium*, die door Nyst „en Lejeune voor Maastricht werd opgege „ven. Vermoedelijk hebben ze *V. Teucrium* „minor hiervoor gehouden”.

Dumoulin vermeldt in zijn „Guide du Botaniste dans les environs de Maestricht” (1868):

„*V. Teucrium* L. — dans les fortifications entre la porte de Tongres et celle de Bruxelles.”

Deze vestingwerken zijn thans gesloopt en is het dus een nieuwe vindplaats, waar de plant in een honderd exemplaren voorkomt. Gelukkig is de plaats niet voor iedereen toegankelijk.

Ook uit omstreeks 1833 is *V. Teucrium* bekend. In het handschrift van J. L. Franquinet „Flore des environs de Maestricht” dat in de bibliotheek van het Genootschap berust, staat, dat *V. Teucrium* in de vestingwerken voorkomt.

Voor zoover bekend is dit de eenige vindplaats in Limburg.

De Voorzitter deelt mede 'n schrijven ontvangen te hebben van Dr. de Wever, waarin

deze wijst op eene onjuistheid voorkomende in 't Verslag der vorige Maandel. Vergadering.

Volgens dit verslag toch zou de heer Pagnier gezegd hebben dat Dr. de Wever op *Acacia*-boomen smalbladige *Viscum album* had waargenomen. Dr. de Wever heeft zulks nergens en nooit beweerd. Integendeel, 't zijn wel iets slappe maar vrij grootbladige planten!

Bij deze gelegenheid wijst Dr. de Wever ook op eene klaarblijkelijk verkeerde waarneming bij gelegenheid der excursie in de Brunssumer hei op 19 Juli 1925.

Blijkens 't verslag dier excursie (Maandblad no. 8, Aug. '25), zou toen gevonden zijn: *Alyssum calycinum* (Schildzaad). Dit zal wel niet waar wezen. *Alyssum* toch is 'n bergplant. „Ik denk dat men er een *Teesdalia* (Taschjeskruid) heeft voor aangezien”.

Br. **Bernardus** heeft voor de vergadering meegenomen *Orchis militaris*, *O. mascula*, *Aceras anthropophora*, *Cephalanthera alba* en *Phyteuma nigrum*.

Verder deelt hij mede te Bemelen een groote en een kleine hazelmuis te hebben waargenomen. De groote schijnt er nogal veel voor te komen; zij brengt nogal wat schade aan den vogelstand aan, want heel wat nesten met eieren worden door haar bezocht en de eieren opgegeten.

Ten slotte laat hij blad en bloem kijken van een plant door hem gevonden in een bosch tusschen Gulpen en Wylre. Niemand kan dit gewas te huis brengen.

De heer **Mommers** vraagt of de Rapunzel nu werkelijk zooveel voorkomt in Z.-Limburg. De Voorzitter zegt van ja en leest ten overvloede nog voor wat Dr. de Wever er van zegt.

Komt veel in Z.-Limburg voor, vooral op kalkgronden.

(Dr. de Wever, aan wien we de plant ter determinatie opzonden, schrijft ons: „'t Is de „Splitbloem” *Schizanthus pinnatus*, 'n mooie sierplant uit Chili, die dan ook nog al veel gekweekt wordt in meerdere rassen. Ze kan dus alleen met tuingrond in een bosch verzeild raken. 't Is een éénjarige plant en moet derhalve uit zaad zijn opgekomen. Vermoedelijk door den zeer milden winter is 't zaad niet bevroren. Er is weinig kans dat ze stand zal houden. Me dunkt, zulke planten moeten we in onze Limburgsche flora niet opnemen; er komt anders aan merkwaardige vondsten geen einde en ze geven ten slotte een verkeerd beeld der inheemsche flora. Wanneer een vreemde soort stand houdt en zich blijft uitbreiden is 't iets anders”.

De bloem staat bij de Helmkruidfamilie vermeld en afgebeeld in: Geïllustreerde Flora van Nederland, door Heimans, Heinsius en Thysse).
(de Redactie).

De heer **Bouchoms** vond tusschen de anemonen een gele bloem, die hij nu heeft mede-

gebracht. De heer **Rijk** zegt, dat dit *Helleborus viridis* is, die hij ook reeds te Gronsveld vond.

De heer **Th. Dorren** had van Valkenburg meegebracht twee takjes, wier bladeren van den onderkant vol witgele glanzende, druifachtige gallen zaten.

Waar de takjes werden aangezien voor die van *Viburnum*, Sneeuwbal, stond men voor een puzzel.

Pater Dettmer, wien ze later werden ter hand gesteld, maakte uit dat de ietwat afwijkende bladeren niet van *Viburnum* doch van *Acer pseudoplatanus*, Ahorn, waren. De gal kon derhalve niet anders dan afkomstig wezen van de Cynipide: *Pediaspis aceris*.

De heer **Dorren** vraagt, of iemand hem ook kan zeggen den wetenschappelijken naam van wat ze in 't dialect noemen „de Ieseik”, een eik, die de bladeren 's winters niet laat vallen. De Voorzitter zegt, dat dit waarschijnlijk *Quercus sessiliflora* is. Pater **Schmitz** merkt op, dat 't al of niet vallen laten der bladeren bij de eik geen kenmerk is van een bepaalde soort. Men vindt ook exemplaren van *Qu. pedunculata*, die 's winters hun bladeren in verdorden toestand aan de takken houden. Is de kurklaag aan de basis van de bladsteel, waardoor het afvallen van 't blad wordt voorbereid en mogelijk gemaakt, nog niet gevormd als een vroege vorst intreedt, dan bevriezen de bladeren en blijven verdord aan de boomen zitten. Zie ook Maandblad 1926 No. 12, blz. 147.

De heer **Kengen** doet nu de volgende mededeeling:

Op het terrein der in de laatste maanden op oudheidkundig gebied naam makende steenfabriek „Belvédère” te Caberg, werd dezen winter door leemsteken een stukje muurwerk aangegraven, waarvan niet te zeggen was, waarvoor het kon gediend hebben. Begin Mei kon dit plekje verder blootgelegd en geheel aan het licht gebracht worden. Ook nu kon niet uitgemaakt worden, waarvoor dit ondergronds keldertje, geheel afgezonderd van eenig gebouw, was aangelegd.

Het was gebouwd van langwerpige vierkante mergelblokken, hier en daar met kalkspecie verbonden. De onderste laag, die op een steenen vloer rustte, bevond zich drie Meter diep onder de bouwvoor en had een omtrek van ± 5.70 M.

Het putje kan niet voor waterreservoir gediend hebben, wijl de ondergrond op die plaats te doorlatend is. Dat 't een privaat was, wat men eerst vermoedde, is ook uitgesloten.

Het geheel heeft den vorm van een oudcrwetsche bierkaraf, kegelvormig tot aan den opstaanden hals van ongeveer 1 Meter hoog en breed, geheel gevuld met leem, mergelblokken en keien.

Voorzichtig werden de bovenlagen afgenomen tot op ongeveer de halve hoogte. Toen

werd aan den binnenrand duidelijk merkbaar, dat een dier de mergelblokken met zijn nagels had ingekrast, klaarblijkelijk om uit zijn onvrijwillige gevangenis te ontsnappen. Wilt de put aan den benedenkant 1.60 M. doorsnede had en naar boven tot 1 M. toeliep, waren deze krassen alleen hooger op zichtbaar.

De eenige oplossing die men er aan geven kon, was, dat gedacht moest worden aan een dassen-, wolven- of vossenkuil of -val en allerwaarschijnlijkst het laatste.

Een kooi voor deze dieren kon het niet geweest zijn, want de bezitter had er dan weinig of niets aan. Het zal dus een val geweest zijn. Te meer is dit te vermoeden, omdat op den bodem beenderen lagen van paarden en koeien. Men kan zich voorstellen, dat deze beenderen, waaraan eenig vleesch zat, tot lokaas in de opening gehangen werden. Gevogelte en wild, waarvan vele beenderenresten aanwezig waren, hadden datzelfde doel. Als Reintje zich liet verleiden om daarnaar een hap te doen, stortte hij in den put, waaruit ontsnappen onmogelijk was.

Wie kan dezen put gegraven hebben?

Een bewoner van de vroegere „Belvédère” of de Heer van het kasteel „Kovenberg”, welke gebouwen beide in de nabijheid gelegen hebben? En die deze val spanden om den gevreeden wilddief te verschalken?

Misschien de E. Heeren van het Kruis te Maastricht, die ter plaatse, nu nog genaamd de Wingert of Wijngaardsberg, in de 16e eeuw groote wijngaarden bezaten, en veel schade ondervonden van den snoeper, die de rijpste en beste vruchten wegkaapte?

Wat er ook van zij, op deze wijze maakten zij zich meester van den aartsstrooper „maître renard” en konden zij hem het stroopen en snoepen voor goed afleeren. Dat hun list werkelijk ten minste één keer gelukt is, bewijzen duidelijk de nagelkrassen in den zachten mergel.

Zouden er in Limburg nog meer dergelijke vallen zijn aangetroffen?

Verder deelt de heer Kengen mee, eveneens te Belvédère gevonden te hebben een kuil van ± 2 M. diep en ± 60 c.M. middellijn in de löss, geheel gevuld met wit zand. Tusschen dit zand en de löss was een 3 m.M. dik laagje ijzeroer als scheidingswand. 't Geheel had iets van een reusachtigen klappersteen. Wat dit geweest is kan spreker niet begripen.

De heer Blankevoort heeft voor 't Museum een mooie mergelblok met *Pinna* meegebracht, 'tgeen in dank wordt aanvaard.

De heer Waage deelt van de recente *Pinna* die o.a. in O.-Indië voorkomt, mee, dat de byssusdraden technisch gebruikt worden voor 't fabriceren van een zijdeachtig weefsel. Deze dieren, die in de getijdezône leven, sluiten, wanneer er eb komt, en 't strand droog loopt, met een klap hun schalen en in den stillen nacht kan men dan aan die slagen hooren, dat de eb intreedt. Over *Helix pomatia*

deelt de heer Waage mede, een paar exemplaren gedurende de wintermaanden in een verwarmd lokaal te hebben bewaard, om te laten zien, dat de aanvang en de duur van den winterslaap hier niet bepaald wordt door de temperatuur, want ondanks de hooge temperatuur, hielden de dieren hun winterslaap. Toen alle slakken buiten echter reeds lang waren uitgelopen, bleven bovenbedoelde exemplaren steeds gesloten, zelfs 2 maanden, nadat de buiten levende dieren waren ontwaakt, waren zij nog slapende. Nadat de schelpen echter waren bevochtigd, werden de sluitplaatjes onmiddellijk afgestooten en kwamen de slakken, (zeer mager), uit haar huisje te voorschijn. Droogte schéén dus de oorzaak te wezen, waarom de slakken niet uitliepen. Verder zegt de heer Waage, dat 't hem zoo verwonderd heeft, dat op een ochtend een 5-tal leerlingen onafhankelijk van elkaar mededeelden, dat gedurende den nacht plotseling al hun „koelekopkens” (dikkopjes) waren dood gegaan. Hangt dat samen met 't onweer van vannacht, vroegen ze me? Kan zoo iets samenhangen met plotselinge meteorologische veranderingen?

Van eenige leerlingen kreeg spreker in de afgelopen maand een mooien boomkikker (manjetje), gevangen bij Mariënwaard en 2 vuurpaddjes gevangen in 't Ravelsbosch.

De heer Waage doet 't voorstel een bezoek te brengen aan 't Museum voor Nat. Hist. te Watersleide bij Sittard, verbonden aan 't zich aldaar bevindende klooster der E.E. P.P. Franciscanen. Als datum wordt bepaald 16 Juli, (zie annonce boven in dit nummer).

Niets meer aan de orde zijnde, sloot de Voorzitter te ongeveer 8 uur de vergadering.

REVISION DER PHORIDENGATTUNGEN, MIT BESCHREIBUNG NEUER GATTUNGEN UND ARTEN, von H. Schmitz S. J.

(Fortsetzung).

Aenderungen im Gattungsschlüssel
(Natuurh. Maandblad, Februar 1927)
und Berichtigungen.

S. 21. Unter der Ziffer 13 ist nach a und b noch hinzuzufügen: c. Mittelschienen ohne Einzelborsten. XVIIIa. *Brachyselia* n. g. Südafrika.

S. 22. Der Name der zweiten Subfamilie muss *Aenigmatiinae* lauten, statt *Platyphorinae*, weil für den praeokkupierten Gattungsnamen *Platyphora* Verrall 1877 (nec Gistel 1857) der Name *Aenigmatias* Meinert 1890 eintritt.

S. 23. Statt *Woodiphora* Schmitz teilweise lies: *Woodiphora* subg. *Triemisticha* n. subg. Java.

S. 24. Die Dichotomie unter Nr. 14 muss